



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 333/2015-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. septembra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpeného advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 215/2009, za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo maloletého [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 215/2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Maloletému [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť maloletému [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Dariny Solárovej, Škultétyho 3, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. marca 2015 doručená sťažnosť maloletého [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), právne zastúpeného advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 215/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľ je účastníkom konania o určenie otcovstva vedeného okresným súdom pod sp. zn. 23 C 215/2009. Návrh na začatie konania bol okresnému súdu doručený 25. septembra 2009.

Zákonná zástupkyňa sťažovateľa v sťažnosti okrem iného uvádza:

„... návrhom na začatie konania o určenie otcovstva doručeným súdu dňa 25. 9. 2009 podľa pripojeného potvrdenia súdu sa domáhal proti odporcovi [REDACTED]..., aby ho súd určil za otca... Uznesením súdu zo dňa 24. 2. 2010, č. k. 23 C 215/2009-13 súd konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil. Zák. zástupkyňa sťažovateľa - matka sťažovateľa si požičala na súdny poplatok a súdny poplatok zaplatila. Uznesením súdu zo dňa 8. 7. 2010, č. k. 23 C 215/2009 súd priznal zák. zástupkyňi sťažovateľa oslobodenie od súdnych poplatkov. Návrhom zák. zástupkyňi sťažovateľa na ustanovenie opatrovníka odporcovi z 3. 9. 2010 navrhla aby súd odporcovi ustanovil opatrovníka v osobe jeho matky a uviedla adresu matky odporcu. Rozšírením návrhu z 19. 11. 2010 zák. zástupkyňou sťažovateľa sa domáhala od odporcu príspevku na výživu v sume 386 Eur za čas od 10. 8. 2009 do 10. 8. 2010 a príspevku na úhradu niektorých nákladov nevydatej matky v sume 200 Eur.

Pretože súd v konaní o určenie otcovstva s prísl. nepokračoval dostatočne rýchlo vzhľadom na to, že predmetom konania bolo určenie otcovstva mal. dieťaťa a zabezpečenie jeho výživy zák. zástupkyňa sťažovateľa podala sťažnosť na prieťahy v konaní zo dňa 18. 2. 2011.

Odpoveď predsedu súdu z 22. 3. 2011 značky Spr 30/11 bola vyhodnotená ako nedôvodná, keďže súd zrejme ako reakciu na sťažnosť z 18. 2. 2011 už dňa 24. 2. 2011 vydal uznesenie, ktorým reagoval na návrh sťažovateľky zo dňa 19. 11. 2010, ktorým rozšírila zák. zástupkyňa sťažovateľa svoj návrh, a predseda súdu súčasne oznámil zák. zástupkyňi sťažovateľa, že súd vytýči vo veci termín ďalšieho pojednávania, čo súd síce urobil ale pojednávania nariadené na dni 7. 6. 2011, 3. 2. 2012, 6. 3. 2012, 7. 9. 2012, /ktoré predvolania zák. zástupkyňa sťažovateľa má a predložila pri spísaní sťažnosti/ a ďalšie nie všetky smerovali k rozhodnutiu veci a niektoré boli zbytočné, spôsobujúce ďalšie zbytočné prieťahy v konaní, ak súd až dňa 7. 10. 2013 vydal uznesenie č. k. 23 C/215/2009-150, ktorým konečne po 4 rokoch a po ustanovení opatrovníka odporcovi nariadil znalecké dokazovanie analýzou DNA príbuzných a domnelých príbuzných sťažovateľa... dňa 15. 4. 2014 súd uložil znalkyni... poriadkovú pokutu 100 Eur a až uznesením zo dňa 23. 9. 2014 ustanovil novú znalkyňu [REDACTED].

Predposledné pojednávanie vo veci sťažovateľa bolo nariadené na deň 17. 12. 2014, avšak znovu napriek uzneseniu ústavného súdu zo dňa 15. januára 2014 číslo II. ÚS 6/2014 a NÁLEZU ústavného súdu číslo II. ÚS 6/2014-27 zo dňa 9. októbra 2014 bolo odročené na neurčito pre ďalšiu zmenu zákonného sudcu sťažovateľa.

Zák. zástupkyňa sťažovateľa v snahe, aby súd konal vo veci bez prietahov podala na súd svoje podanie zo dňa 29. 12. 2014 s prílohami potrebnými na rozhodnutie súdu v jej veci určenia otcovstva s príslušenstvom a vyhovela výzve súdu o predloženie listín.

Posledné pojednávanie bolo nariadené na deň 16. 2. 2015, aj keď ústavný súd prikázal súdu konať bez zbytočných prietahov opäť zbytočne, keďže súd nezabezpečil účasť odporcu [REDAKOVANÉ] na pojednávaní.“

Podľa názoru zákonnej zástupkyne sťažovateľa „... v konaní sa nepostupovalo opakovane bez zbytočných prietahov, zák. zástupkyňa sťažovateľa má za to, že pomalým a v rozpore s ust. § 6, § 100 prvá veta O. s. p. postupom súdu bolo a je naďalej porušované jeho právo na prejednanie veci bez zbytočných prietahov, zaručené jej čl. 48 ods. 1 Ústavy SR ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

Zákonná zástupkyňa sťažovateľa žiada, aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, s odôvodnením, že „Sťažovateľ takýmto pomalým postupom súdu utrpel faktickú finančnú ujmu, ak ani po viac ako 5 rokoch od začatia konania nie je definitívne konanie o určenie otcovstva ukončené konečným rozhodnutím súdu a nie je preto možné plnohodnotne zabezpečiť výživu sťažovateľa.“.

V doplnení sťažnosti doručenom ústavnému súdu 30. marca 2015 zákonná zástupkyňa sťažovateľa uviedla:

„... súd dňa 20. 3. 2015 doručil sťažovateľke rozsudok Okresného súdu Košice I. zo dňa 16. februára 2015 sp. zn. 23 C 215/2009-215, čo ju ako uviedla príjemne prekvapilo, pokiaľ ide o určenie otcovstva, ale je pre ňu nevysvetliteľné, prečo vzhľadom na viac ako 5 ročnú neprítomnosť odporcu na pojednávaniach súdu, ak si sťažovateľka telefonicky

zistovala na súde dňa 13. 2. 2015 /piatok/, či odporca, otec mal. [REDACTED] prevzal predvolanie na pojednávanie, ktoré sa malo konať dňa 16. 2. 2015 /pondelok/, aby na súd nechodila zbytočne ako doposiaľ a súd /v skutočnosti asistentka sudkyne/ jej oznámil, že pojednávanie nebude, keďže si otec mal. [REDACTED] predvolanie na pojednávanie neprevzal, preto sa na pojednávanie súdu dňa 16. 2. 2015 nedostavila a preto podala ústavnú sťažnosť zo dňa 16. 3. 2015, netušiac, že sa pojednávanie uskutočnilo.

Proti uvedenému rozsudku súdu sťažovateľka súčasne dňa 26. 3. 2016 podala odvolanie, čo do výšky súdom určeného výživného...“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti zákonná zástupkyňa sťažovateľa žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C/215/2009 porušil základné právo mal. [REDACTED], aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresnému súdu Košice I. prikazuje konať vo veci vedenej pod sp. zn. 23 C/215/2009 bez zbytočných prietahov.

Mal. [REDACTED] priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 3.000.Eur, ktoré je povinný Okresný súd Košice I. vyplatiť v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu jeho zák. zástupkyňi [REDACTED] [REDACTED].

Okresný súd Košice I je povinný vyplatiť mal. [REDACTED] trovy právneho zastúpenia ktoré vznikli jeho zák. zástupkyňi [REDACTED], [REDACTED] v sume 296,09 Eur do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu a to na účet advokátky JUDr. Dariny Solárovej, Škultétyho 3, 040 01 Košice.“

Ešte pred predbežným prerokovaním ústavný súd požiadal predsedu okresného súdu o vyjadrenie k sťažnosti. Na žiadosť ústavného súdu reagoval predseda okresného súdu

v prípise sp. zn. 1 SprV 88/2014 zo 14. apríla 2015, v ktorom okrem prehľadu procesných úkonov uviedol:

„Konanie o určenie otcovstva nie je právne zložité, tvorí súčasť štandardnej agendy prvostupňových súdov. V danom prípade rozhodnutie vo veci skomplikovala tá skutočnosť, že súdu sa nepodarilo zistiť adresu pobytu žalovaného, t. j. označeného otca. Súd vychádzajúc z nepriamych dôkazov nakoniec vo veci rozhodol. V priebehu konania som zistil určité obdobia kedy bol súd nečinný, resp. jeho činnosť nemožno hodnotiť ako efektívnu.

Súhlasím, aby ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti upustil od ústneho pojednávania.“

Uznesením č. k. II. ÚS 333/2015-17 z 27. mája 2015 ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 215/2009.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedu okresného súdu, aby prípadne doplnil predchádzajúce vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprV 88/2014 z 15. júna 2015 oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, a „*svoje vyjadrenie vo veci predmetnej sťažnosti zo dňa 14. 4. 2015 už nemieni doplniť*“.

Následne ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV 88/2014 z 22. júna 2015 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 3. júla 2015 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a nevyužila svoje právo zaujať stanovisko k vyjadreniu predsedu okresného súdu.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrávajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd zisťoval skutočnosti o doterajšom priebehu napadnutého konania zo sťažnosti, z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 23 C 215/2009, nálezú ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 6/2014 z 9. októbra 2014 a z písomného vyjadrenia predsedu okresného súdu, ktorý v rámci podrobného prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní najmä uviedol:

„Konanie vo veci sp. zn. 23 C/215/2009 sa začalo 25. 9. 2009.

Sťažovateľ v ňom vystupuje na procesnej strane žalobcu. Predmetom konania je žaloba o určenie otcovstva.

Vec bola pridelená na rozhodnutie sudkyňi [REDAKOVANÉ].

Dňa 6. 10. 2009 súd vo veci vykonal prípravu pojednávania podľa ust. § 114 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O. s. p.).

Dňa 19. 10. 2009 bola vec pridelená na rozhodnutie sudcovi [REDAKOVANÉ].

Dňa 24. 11. 2009 súd vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 4. 12. 2009 žalobkyňa požiadala súd o udelenie súhlasu na zaplatenie súdneho poplatku v náhradnom termíne, do 21. 12. 2009.

Uznesením č. k. 23 C/215/2009-13 zo dňa 24. 2. 2010 súd konanie zastavil. Proti tomuto uzneseniu podala odvolanie žalobkyňa, ktorá zároveň s odvolaním zaplatila súdny

poplatkov. Následne podaním zo dňa 8. 3. 2010 požiadala o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Uznesením č. k. 23 C/215/2009-22 zo dňa 8. 7. 2010 súd priznal žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov.

Prvé pojednávanie vo veci súd nariadil na 16. 9. 2010. Na pojednávaní súd vec prejednal a pojednávanie odročil na 4. 11. 2010 za účelom doplnenia dokazovania.

Pojednávanie nariadené na 4. 11. 2010 súd bez prejednanja veci odročil na 9. 12. 2010, nakoľko sa naň nedostavil žalovaný a súd nezistil adresu jeho nového pobytu.

Podaním zo dňa 24. 11. 2010 žalobkyňa požiadala o rozšírenie žalobného návrhu, ktorým žiadala, aby súd jej priznal aj príspevok na výživu a úhradu nákladov spojených s tehotenstvom.

Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 9. 12. 2010. Pojednávania sa nezúčastnil žalovaný. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zisťovania jeho pobytu.

Uznesením č. k. 23 C/215/2009-61 zo dňa 24. 2. 2011 súd pripustil zmenu žalobného návrhu.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 7. 6. 2011. Súd po prejednaní veci pojednávanie odročil na neurčito za účelom zisťovania adresy pobytu žalovaného.

Ďalšie pojednávanie vo veci súd nariadil na 25. 10. 2011. Pojednávanie bolo bez prejednanja veci odročené na 6. 12. 2011.

Pojednávanie určené na 6. 12. 2011 bolo odročené na neurčito bez prejednanja veci.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 3. 2. 2012. Pojednávanie bolo odročené bez prejednanja veci na 6. 3. 2012 z dôvodu neprítomnosti žalovaného.

Pojednávanie nariadené na 6. 3. 2012 bolo odročené bez prejednanja veci na 20.4.2012 z dôvodu neprítomnosti žalovaného.

Pojednávanie nariadené na 20. 4. 2012 bolo bez prejednanja veci odročené na 4. 5. 2012 z dôvodu neprítomnosti žalovaného.

Pojednávanie nariadené na 4. 5. 2012 bolo odročené na 7. 9. 2012 bez prejednanja veci z dôvodu neprítomnosti žalovaného.

Pojednávanie nariadené na 7. 9. 2012 bolo odročené bez prejednanja veci na 4. 11. 2012 z dôvodu neprítomnosti žalovaného.

Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 4. 5. 2013. Súd po prejednaní veci pojednávanie odročil na neurčito za účelom doplnenia dokazovania.

Uznesením č. k. 23 C/215/2009-150 zo dňa 7. 10. 2013 súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetika a podaním znaleckého posudku poveril

Proti tomuto uzneseniu podala odvolanie žalobkyňa.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 17. 12. 2014. Toto pojednávania bolo dňa 9. 12. 2014 zrušené.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 16. 2. 2015. Po prejednaní veci súd vyhlásil rozsudok. Proti rozsudku podala 26. 3. 2015 odvolanie žalobkyňa. Spis bude predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.“

Ústavný súd zo spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 23 C 215/2009 zistil, že popis doterajšieho priebehu konania obsiahnutý vo vyjadrení predsedu okresného súdu zodpovedá obsahu označeného spisu, a preto z neho pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa vychádzal. Navyše ústavný súd zistil, že pojednávania okresného súdu nariadeného na 16. február 2015 sa zákonná zástupkyňa sťažovateľa () nezúčastnila, keďže jej 13. februára 2015 asistentka senátu 23 C telefonicky oznámila, že u odporcu nie je vykázané doručenie predvolania na pojednávania.

Ústavný súd zo spisu tiež zistil, že pojednávania nariadené na 27. apríl 2015 na účely vyhlásenia dopĺňacieho rozsudku bolo z dôvodu mimoriadnej udalosti na okresnom súde odročené na 8. jún 2015. Dňa 8. júna 2015 bol vyhlásený dopĺňací rozsudok sp. zn. 23 C 215/2009, ktorým okresný súd určil matku maloletého sťažovateľa () za správkyňu jeho majetku.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 215/2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Súdca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 a ods. 4 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie. Dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie otcovstva patria do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd pripúšťa určitú mieru faktickej zložitosti napadnutého konania, keďže pobyt označeného otca maloletého sťažovateľa sa okresnému súdu nepodarilo zistiť, a preto bolo potrebné vo veci vykonať znalecké dokazovanie s cieľom preukázať alebo vyvrátiť jeho otcovstvo v súčinnosti s jeho priamymi príbuznými.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorú by bolo potrebné pripísať na ľarchu sťažovateľa (zastúpeného kolíznym opatrovníkom), ktorý je účastníkom konania, v súvislosti s prieťahmi v tomto konaní.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Rozhodujúce pochybenie okresného súdu podľa názoru ústavného súdu spočíva v tom, že konanie ako celok je poznačené neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou súvisiacou najmä so zisťovaním pobytu a relevantných údajov o označenom otcovi maloletého sťažovateľa. Nesústredenosť postupu okresného súdu možno vidieť aj v tom, že rozsudok vo veci samej sp. zn. 23 C 215/2009 zo 16. februára 2015 bolo potrebné doplniť dopĺňacím rozsudkom, na ktorého vyhlásenie nariadil okresný súd pojednávanie 27. apríla 2015. Takýto postup nesmeruje efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníka konania, a preto nie je zlučiteľný so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Zohľadňujúc doterajšiu neprimeranú dĺžku napadnutého konania (vyše päť rokov), predmet sporu, ktorým je určenie otcovstva k maloletému dieťaťu, a jeho význam pre sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že v jeho doterajšom priebehu došlo k zbytočným prieťahom, ktoré boli spôsobené najmä neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou okresného súdu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľ sa tiež domáhal, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd tejto časti sťažnosti nevyhoviel vzhľadom na skutočnosť, že okresnému súdu už nálezom sp. zn. II. ÚS 6/2014 z 9. októbra 2014 prikázal, aby konal v tomto konaní bez zbytočných prieťahov (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na charakter neefektívnej činnosti okresného súdu, berúc do úvahy doterajšiu neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ako i skutočnosť, že ide o konanie o určenie otcovstva, ktoré má pre sťažovateľa mimoriadny význam, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 500 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 € (za 2 úkony urobené v roku 2015).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Sťažovateľovi priznal za každý úkon vykonaný v roku 2015 sumu 139,83 €, čo predstavuje sumu 279,66 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony vykonané v roku 2015 po 8,39 €, čo spolu predstavuje sumu 296,44 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2015